

**Centra voor geestelijke
gezondheidszorg**

Financiële inspectieronde

2008 – 2012

Inhoud

MANAGEMENTSAMENVATTING	3
1 Situering.....	6
2 Aanwending van de subsidies.....	7
2.1 Beschrijvende jaarrekeninganalyse: som van sector.....	7
2.1.1 Activa.....	7
2.1.2 Passiva	8
2.1.3 Resultatenrekening	9
2.2 Inspectievaststellingen.....	9
3 Financiële gezondheid.....	10
3.1 Financiële analyse van sector.....	10
3.1.1 Liquiditeit	11
3.1.2 Solvabiliteit	11
3.1.3 Rentabiliteit.....	12
3.1.4 Andere ratio's	12
3.2 Besluit inspecties financiële gezondheid	13
4 Subsidiebepalingen	14
5 Cliëntenbijdragen.....	15
6 Interne organisatie	15
7 Algemene conclusie.....	16

Managementsamenvatting

In de periode van 2008 tot 2012 voerde Zorginspectie bij de 20 beheersinstanties van de 20 centra voor geestelijke gezondheidszorg een financiële inspectie uit.

De inspectiemethodiek en het inspectieverslag wijzigden echter grondig tijdens deze periode. Bij de eerste 5 inspecties werden de oude methodiek en verslaggeving met 4 verwachtingen gehanteerd. Bij de 15 volgende inspecties werden de nieuwe methodiek en verslaggeving met generieke besluiten toegepast, waarbij de inspecteur een inschatting maakt over het hanteren van de jaarrekening om de subsidieaanwending na te gaan en over de financiële gezondheid van de beheersinstantie. Net zoals bij de oude methodiek gaat de inspecteur de subsidiebepalingen en cliëntenbijdragen na, alsook de interne organisatie van de financiële taken en bevoegdheden. Een financiële inspectieronde tijdens een kortere periode en met betrekking tot dezelfde boekjaren zou interessantere sectorale informatie kunnen verschaffen.

1. Aanwending van de subsidies

Tijdens de inspecties werden er **geen ernstige aanwijzingen van onrechtmatige besteding of afwending van overheidsmiddelen** vastgesteld.

Bij de nieuwe inspectiemethodiek gaat de inspecteur na of de jaarrekening - voor de dossierbehandeling binnen de Vlaamse overheid - een representatieve basis is om de subsidieaanwending na te gaan en om een correcte inschatting te maken van de financiële positie. Dit inspectieverslag kan Zorg en Gezondheid ondersteunen bij de reservebepaling maar bevat geen allesomvattende uitspraak over de getrouwheid van de jaarrekening, zoals bij een bedrijfsrevisor. Wanneer de financieel inspecteur vaststellingen doet met een significante invloed op de jaarrekening, past hij het besluit aan. Er zijn 4 mogelijke besluiten:

- De jaarrekening kan als behoorlijk uitgangspunt aangenomen worden.
- De jaarrekening dient met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd te worden.
- De jaarrekening kan niet gebruikt worden.
- De inspecteur kan er zich niet over uitspreken.

Dit besluit wordt eventueel aangevuld met een oordeel over de conformiteit van de boekhouding en de jaarrekening aan de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 januari 2006.

Bij **4 van de 15** beheersinstanties werd geconcludeerd dat de **jaarrekening met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd** moet worden. De redenen hiervoor waren:

- Het rekeningenstelsel van de vzw-wet werd niet consequent toegepast. Dit kan, bijvoorbeeld bij de verdere dossierbehandeling binnen de Vlaamse overheid, het vergelijken en interpreteren van de jaarrekening bemoeilijken.
- De voorzieningen voor risico's en kosten hadden het karakter van bestemde fondsen. Dit impliceert een onderschatting van het eigen vermogen én een onderschatting van het resultaat van het boekjaar waarin de voorziening werd aangelegd. Hierdoor wordt de financiële positie minder goed voorgesteld dan de realiteit. Dit heeft een directe invloed op de opgelegde reservebepalingen.
- De afschrijvingen op gratis verkregen activa werden ten laste van de Vlaamse overheid aangerekend.
- De bestemde fondsen werden overgeheveld naar de rubriek permanente financiering, waardoor Zorg en Gezondheid deze bedragen in eerste instantie niet meeneemt in de reserveberekening.

2. Financiële gezondheid

Daarnaast schat de inspecteur, bij de nieuwe inspectiemethodiek, de financiële gezondheid van de beheersinstantie in; waarbij de voornaamste zorg de continuïteit van de dienstverlening is. Dit resulteert in 1 van 5 mogelijke besluiten:

- Er blijken weinig tot geen financiële moeilijkheden.
- Er blijken beperkte financiële moeilijkheden.
- Er blijken financiële moeilijkheden.
- Er blijken ernstige financiële moeilijkheden.
- Er blijken zeer ernstige financiële moeilijkheden.

Tijdens deze inspectieronde werd er voor **1 beheersinstantie** besloten dat er **beperkte financiële moeilijkheden** waren. Dit dossier wordt verder administratief opgevolgd. Voor de **14** andere beheersinstanties werd besloten dat er **weinig tot geen financiële moeilijkheden** waren.

Omdat de personeelskosten sterker stegen dan de brutomarge, daalde de winst over de beschouwde periode. De stijging van de personeelskosten in 2010 ging gepaard met een stijging van het aantal VTE, in 2011 zien we dat de personeelskost aanzienlijk sterker stijgt dan het aantal VTE.

3. Subsidiebepalingen

In de overeenkomsten tussen het agentschap Zorg en Gezondheid en de individuele centra zijn er bepalingen over de aanwending van de subsidie-enveloppe met betrekking tot de personeelskosten (minimum 70%). Daarnaast zijn er ook bepalingen betreffende de reservevorming, zowel over het jaarlijks te reserveren bedrag (maximaal 20%) als over de totale reserve (maximaal jaarsubsidie). Met betrekking tot deze bepalingen werden er **geen afwijkingen** vastgesteld.

Bij zowat alle beheersinstanties bedroegen de **personeelskosten meer dan 80%** van de totale kosten. De geldende loonbarema's werden consequent toegepast. Voor de psychiaters in loondienst was er meestal een extra verloning.

Tijdens de inspecties werden echter soms **foutieve boekingen** vastgesteld met een **directe invloed op de reservevorming**. Bij de individuele reserveberekeningen zal met deze vastgestelde onregelmatigheden in de toekomst rekening gehouden worden. De reserves bedroegen op 31/12/2011, na correctie, voor de volledige sector 32.650 kEUR of gemiddeld 1.633 kEUR per beheersinstantie. Conform het schrijven van Zorg en Gezondheid van 23/04/2009 kan gesteld worden dat minimum 80% van deze reserves afkomstig zijn uit de jaarlijkse subsidie-enveloppe van de Vlaamse overheid.

Deze reserves werden voor 27.584 kEUR aangehouden in geldbeleggingen en liquide middelen.

4. Clëntenbijdragen

Met betrekking tot de toepassing van de cliëntenbijdragen zijn er volgende vaststellingen:

- Er waren **grote onderlinge verschillen** in de toegepaste **procedure**. Slechts een aantal centra pasten een gelijkaardige procedure en dezelfde bijdragen toe.
- **Alle** centra voorzagen een **verlaagd tarief**.
- Er werd **niet steeds** een **bewijs van betaling** afgeleverd aan de cliënten.

- Alle centra pasten voor consultaties bij de psychiaters in loondienst het **derdebetalerssysteem** toe. Ook psychiaters, werkzaam op zelfstandige basis, werden aangespoord dit systeem toe te passen. Een aantal centra voorzagen soms een **verminderd remgeld**.

5. Interne organisatie

Betreffende de interne organisatie van de boekhouding, begroting, aankoopbeleid, betalingsbevoegdheid en interne controle werden tussen de beheersinstanties **onderling grote verschillen** vastgesteld. Bij sommige was er een duidelijke functiescheiding, interne controlemechanismen en uitgeschreven procedures. Bij andere kon de functiescheiding slechts in mindere mate vastgesteld worden en was de interne controle veel beperkter.

Conclusie

Tijdens de inspecties werden er geen ernstige aanwijzingen van onrechtmatige besteding of afwijking van overheidsmiddelen vastgesteld, noch afwijkingen op de subsidiebepalingen. Er werden aanzienlijke reserves aangehouden maar geen enkel centrum overschreed het voorziene maximum. Er werden echter soms foutieve boekingen vastgesteld met een directe invloed op de reservevorming.

Voor de 15 beheersinstanties, geïnspecteerd volgens de nieuwe inspectiemethodiek, werd besloten dat bij 4 de jaarrekening met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd moet worden en dat er bij 1 beperkte financiële moeilijkheden waren. Bij de 14 andere beheersinstanties waren er weinig tot geen financiële moeilijkheden.

Betreffende de cliëntenbijdrage pasten de centra onderling sterk verschillende procedures toe, met uitzondering van een aantal centra. Nieuwe regelgeving zou hieraan tegemoet kunnen komen. Ook betreffende de interne organisatie werden er grote onderlinge verschillen vastgesteld.

1 Situering

Vooraleer te rapporteren over de inspectievaststellingen bij de centra voor geestelijke gezondheidszorg, is het aangewezen om eerst zeer beknopt de missie, taak en positie van Zorginspectie toe te lichten.

Zorginspectie neemt binnen het beleidsdomein WVG¹ een aparte en onafhankelijke plaats in. Functiescheiding was één van de basisoverwegingen om in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid de inspectiediensten binnen één inspectieagentschap te bundelen.

Artikel 2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 maart 2004 tot oprichting van Zorginspectie, beschrijft de missie van dit agentschap als volgt:

“Het agentschap heeft als missie om, ten aanzien van de doelgroep, toezicht te houden op de toepassing van de voor deze voorzieningen geldende regelgeving met betrekking tot het beleidsdomein WVG.

Hierdoor wil het agentschap een bijdrage leveren tot het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening van deze voorzieningen, de rechtmatige besteding van overheidsmiddelen en een optimale beleidsvoorbereiding en -evaluatie.”

Volgens artikel 3 van dit besluit heeft het agentschap als taak:

“1° het controleren, toetsen, checken, vaststellen van het concrete functioneren van de doelgroep, bedoeld in artikel 2, tweede lid, met het oog op het evalueren van de conformiteit ten overstaan van de normen, zoals vervat in formele referentieteksten; in het kader van een vergunnings-, attesterings- of erkenningprocedure of in het kader van zijn autonome voortgangscontroleopdracht, of op verzoek van het departement of een agentschap dat behoort tot het beleidsdomein WVG of in het kader van klachten over de dienstverlening van de door het agentschap geïnspecteerde voorzieningen;

2° de rapportering en de adviesverlening aan het departement en de andere agentschappen die behoren tot het beleidsdomein WVG, in het kader van artikel 3, eerste lid, 1°;

3° de adviesverlening aan de door het agentschap geïnspecteerde voorzieningen of begunstigen met betrekking tot de conformiteit, als bedoeld in artikel 3, eerste lid, 1°;

4° het signaleren van beleidsrelevante informatie aan het departement en de andere agentschappen die behoren tot het beleidsdomein WVG.”

De beheersovereenkomst 2011-2015 tussen de Vlaamse regering en Zorginspectie vat dit samen als:

- *“toezicht en controle op basis van de geldende sectorale regelgeving als primaire opdracht met als uiteindelijke meerwaarde het bevorderen van de kwaliteit van de hulp- en dienstverlening door de voorzieningen;*
- *en rapportage op basis van de inspectievaststellingen.”*

In de periode van 2008 tot 2012 voerde Zorginspectie bij de 20 beheersinstanties van de 20 centra voor geestelijke gezondheidszorg een financiële inspectie uit.

De inspectiemethodiek en het inspectieverslag wijzigden echter grondig tijdens deze periode. Bij de eerste 5 inspecties werd de oude inspectiemethodiek en bijhorende verslaggeving gehanteerd, bij de 15 volgende de nieuwe.

Terwijl de oude inspectiemethodiek uitging van 4 geformuleerde verwachtingen, is er in de nieuwe methodiek een diepgaande jaarrekeninganalyse van het laatste afgesloten boekjaar met een vergelijking ten opzichte van de 2 vorige boekjaren. Daarnaast is er een inschatting over het hanteren van de jaarrekening om de subsidieaanwending na te gaan. Net zoals bij de oude methodiek gaat de inspecteur de subsidiebepalingen en cliëntenbijdragen na, alsook de interne organisatie van de financiële taken en bevoegdheden. Het huidige inspectieverslag is een uitgebreide weergave van de inspectievaststellingen en de verkregen informatie, telkens afgesloten met een tweedelig besluit. Het

¹ Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

eerste deel van het besluit beschrijft in welke mate de jaarrekening kan gehanteerd worden voor de verdere dossierafhandeling binnen de Vlaamse overheid inzake subsidies. Het tweede deel geeft een beeld over de financiële gezondheid van de beheersinstantie. Per deel zijn er diverse generieke besluiten waaruit de inspecteur kan putten voor zijn verslag.

Tijdens de inspectieronde van 2008 tot 2012 werden niet voor alle beheersinstanties dezelfde boekjaren geïnspecteerd. Daarom werden er voor deze nota ook recentere boekjaren verzameld via de Nationale Bank van België, het agentschap Zorg en Gezondheid of de centra zelf. In deze nota zijn hierdoor voor alle 20 beheersinstanties de meest recente boekjaren – 2011, 2010 en 2009 – de basis voor de som van de sector. Toch zou een financiële inspectieronde tijdens een kortere periode en met betrekking tot dezelfde boekjaren interessantere sectorale informatie kunnen verschaffen.

2 Aanwending van de subsidies

Na de bespreking van de belangrijkste jaarrekeningrubrieken komt de besluitvorming over de subsidieaanwending aan bod.

2.1 Beschrijvende jaarrekeninganalyse: som van sector²

2.1.1 Activa

in kEUR	codes	2011		2010		2009	
VASTE ACTIVA	20/28	40.760	50%	24.283	35%	19.933	32%
Oprichtingskosten	20	-	-	-	-	-	-
Immateriële vaste activa	21	23	0%	33	0%	60	0%
Materiële vaste activa	22/27	40.666	50%	24.181	35%	19.817	32%
Financiële vaste activa	28	71	0%	69	0%	56	0%
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	41.212	50%	44.595	65%	41.619	68%
Vorderingen op meer dan 1 jaar	29	615	1%	6	0%	6	0%
Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	16	0%	1.505	2%	1.410	2%
Vorderingen op ten hoogste 1 jaar	40/41	12.441	15%	11.629	17%	8.946	15%
Geldbeleggingen	50/53	10.750	13%	12.496	18%	13.258	22%
Liquide middelen	54/58	16.834	21%	18.118	26%	17.257	28%
Overlopende rekeningen	490/1	556	1%	841	1%	742	1%
TOTAAL ACTIVA	20/58	81.972	100%	68.878	100%	61.552	100%

In bovenstaande tabel wordt telkens per rubriek en per jaar de waarde in kEUR en het procentuele aandeel ten opzichte van de totale activa (de bezittingen) voor de volledige sector weergegeven.

Grote rubrieken en belangrijke evoluties:

- De totale bezittingen waren op 31/12/2011, in vergelijking met 31/12/2009, met 33% toegenomen.
- De materiële vaste activa stegen over de beschouwde periode zeer sterk, van 19.817 kEUR eind 2009 naar 40.666 kEUR eind 2011 of een stijging met 105%. In vergelijking met de totale bezittingen steeg het aandeel van de materiële vaste activa, hoofdzakelijk terreinen en gebouwen, van 32% naar 50%.

² afrondingsverschil van 1 kEUR

- De liquide middelen en geldbeleggingen worden in deze nota samengevoegd en als 1 geheel besproken. Deze bedroegen op 31/12/2011 27.584 kEUR. Over de beschouwde periode was er voor deze 2 rubrieken samen een daling van 2.931 kEUR of 10%. Het gebruik van eigen middelen voor een deel van de investeringen in materiële vaste activa kan hiervoor een reden zijn.
- De vorderingen op ten hoogste 1 jaar stegen van 8.946 kEUR eind 2009 naar 12.441 kEUR eind 2011, maar hun aandeel in de totale bezittingen bleef vrij stabiel.

2.1.2 Passiva

in kEUR	codes	2011		2010		2009	
EIGEN VERMOGEN	10/15	55.172	67%	46.714	68%	41.492	67%
Fondsen van vereniging	10	9.882	12%	9.851	14%	5.033	8%
Herwaarderingsmeerwaarden	12	169	0%	200	0%	368	1%
Bestemde fondsen	13	15.697	19%	13.986	20%	15.894	26%
Overgedragen resultaat	14	12.303	15%	12.129	18%	12.436	20%
Kapitaalsubsidies	15	17.121	21%	10.548	15%	7.761	13%
VOORZIENINGEN	16	2.795	3%	3.202	5%	3.212	5%
Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	2.795	3%	3.202	5%	3.212	5%
SCHULDEN	17/49	24.005	29%	18.962	28%	16.848	27%
Schulden op meer dan 1 jaar	17	6.926	8%	3.991	6%	4.210	7%
Schulden op ten hoogste 1 jaar	42/48	15.700	19%	13.990	20%	11.856	19%
Overlopende rekeningen	492/3	1.379	2%	981	1%	782	1%
TOTAAL PASSIVA	10/49	81.972	100%	68.878	100%	61.552	100%

In bovenstaande tabel wordt per rubriek en per jaar de waarde in kEUR en het procentuele aandeel ten opzichte van de totale passiva (het vermogen) voor de volledige sector weergegeven.

Grote rubrieken en belangrijke evoluties:

- Het totale vermogen was op 31/12/2011, in vergelijking met 31/12/2009, met 33% toegenomen.
- Het eigen vermogen steeg van 41.492 kEUR eind 2009 naar 55.172 kEUR eind 2011. Maar in vergelijking met het totale vermogen was het eigen vermogen stabiel over de beschouwde periode, namelijk 67% van het vermogen.
- De reserves, samengesteld uit de bestemde fondsen (15.697 kEUR eind 2011) en uit het overgedragen resultaat (12.303 kEUR eind 2011), bleven in waarde tussen 2009 en 2011 ongeveer gelijk, met een lichte daling in 2010. Hun aandeel in het totale vermogen verminderde van 46% eind 2009 naar 34% eind 2011.
- De fondsen van de vereniging maakten eind 2009 8% van het vermogen uit, eind 2011 was dit 12% of een stijging van 4%.
- De kapitaalsubsidies en de schulden op meer dan 1 jaar, die gepaard gaan met investeringen, stegen zowel in waarde als procentueel.
- De schulden op ten hoogste 1 jaar stegen in waarde, maar procentueel gezien waren deze schulden stabiel. Deze schulden bestaan hoofdzakelijk uit schulden aan leveranciers en schulden met betrekking tot bezoldigingen, sociale lasten en belastingen. De aanleg van een voorziening voor vakantiegeld is hierbij een belangrijk gegeven.

2.1.3 Resultatenrekening

in kEUR	codes	2011		2010		2009	
Brutomarge	9900	65.205	100%	62.565	100%	62.238	100%
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	61.728	95%	58.429	93%	56.079	90%
Afschrijvingen en waardeverm. OK, IVA en MVA	630	2.324	4%	1.806	3%	1.530	2%
Waardeverm. voorraden, BIO en HV	631/4	3	0%	0	0%	3	0%
Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	-248	0%	151	0%	423	1%
Andere bedrijfskosten	64	236	0%	232	0%	318	1%
Bedrijfsresultaat	9901	1.162	2%	1.947	3%	3.885	6%
Financiële opbrengsten	75	552	1%	466	1%	488	1%
Financiële kosten	65	279	0%	214	0%	207	0%
Resultaat gewone bedrijfsuitoefening	9902	1.435	2%	2.199	4%	4.166	7%
Uitzonderlijke opbrengsten	76	698	1%	404	1%	539	1%
Uitzonderlijke kosten	66	337	1%	230	0%	79	0%
Resultaat van het boekjaar	9904	1.796	3%	2.373	4%	4.626	7%

In bovenstaande tabel wordt per rubriek en per jaar de waarde in kEUR en het procentuele aandeel ten opzichte van de brutomarge³ voor de volledige sector weergegeven.

Omdat niet alle beheersinstanties verplicht zijn het volledig jaarrekeningschema te volgen, werd voor deze nota geopteerd het verkort schema op te nemen voor alle centra. In het verkort schema zijn de bedragen van de bedrijfsopbrengsten, handelsgoederen, diensten en diverse goederen niet steeds gekend. Hierdoor kunnen deze rubrieken niet besproken worden.

Grote rubrieken en belangrijke evoluties:

- Over de beschouwde periode stegen de personeelskosten (10%) sterker dan de brutomarge (5%). Dit is de voornaamste oorzaak van de daling van de bedrijfswinst en de winst van het boekjaar. De personeelskosten en het gemiddeld aantal VTE, vermeld in de sociale balans, hadden in 2010 een gelijkaardige evolutie maar in 2011 niet.

% -evolutie t.o.v. 2009			
aantal VTE sociale balans	104,98	104,06	100
personeelskosten	110,07	104,19	100

- De afschrijvingen stegen, procentueel gezien ten opzichte van de brutomarge, met de helft als gevolg van de investeringen in materiële vaste activa.

2.2 Inspectievaststellingen

Tijdens de inspecties werden er **geen ernstige aanwijzingen van onrechtmatige besteding of afwending van overheidsmiddelen** vastgesteld.

Bij de nieuwe inspectiemethodiek gaat de inspecteur ook na of de jaarrekening - voor de dossierbehandeling binnen de Vlaamse overheid - een representatieve basis is om de subsidieaanwending na te gaan en om een correcte inschatting te maken van de financiële positie. Dit inspectieverslag kan Zorg en Gezondheid ondersteunen bij de reservebepaling. Het is niet de

³ Brutomarge = bedrijfsopbrengsten verminderd met handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, diensten en diverse goederen

bedoeling om, naar analogie met een bedrijfsrevisor, een allesomvattende uitspraak te doen over de getrouwheid van de jaarrekening.

Wanneer de inspecteur vaststellingen doet met een significante invloed op de jaarrekening, past hij het besluit aan. Er zijn 4 mogelijke besluiten:

- De jaarrekening kan als behoorlijk uitgangspunt aangenomen worden.
- De jaarrekening dient met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd te worden.
- De jaarrekening kan niet gebruikt worden.
- De inspecteur kan er zich niet over uitspreken.

Dit besluit wordt eventueel aangevuld met een oordeel over de conformiteit van de boekhouding en de jaarrekening aan de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 januari 2006.

De voornaamste vastgestelde onregelmatigheden zijn:

- Het rekeningenstelsel van de vzw-wet werd niet consequent toegepast. Dit kan, bijvoorbeeld bij de verdere dossierbehandeling binnen de Vlaamse overheid, het vergelijken en interpreteren van de jaarrekening bemoeilijken. (4 keer vastgesteld)
- De voorzieningen voor risico's en kosten hadden het karakter van bestemde fondsen. Dit impliceert enerzijds een onderschatting van het eigen vermogen én anderzijds een onderschatting van het resultaat van het boekjaar waarin de voorziening werd aangelegd. Hierdoor wordt de financiële positie van de beheersinstantie minder goed voorgesteld dan de realiteit. Dit heeft een directe invloed op de opgelegde reservebepalingen. (3 keer vastgesteld)
- Inbreng om niet van gebouwen: De afschrijvingen op de gratis verkregen activa werden ten laste van de Vlaamse overheid aangerekend. (2 keer vastgesteld)
- De bestemde fondsen werden overgeheveld naar de rubriek permanente financiering, waardoor Zorg en Gezondheid deze bedragen in eerste instantie niet meeneemt in de reserveberekening. (1 keer vastgesteld)

Echter, niet in alle gevallen waren deze vaststellingen voldoende significant op de totaliteit van de jaarrekening om te besluiten dat de jaarrekening niet als behoorlijk uitgangspunt kan aangenomen worden. Bij **4 van de 15** beheersinstanties werd wel geconcludeerd dat de **jaarrekening met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd** moet worden.

3 Financiële gezondheid

Naast de besluitvorming over de subsidieaanwending schat de financieel inspecteur ook de financiële gezondheid van de beheersinstanties in. De achterliggende beweegreden is de continuïteit van de dienstverlening aan de gebruikers.

Na een ratio-analyse op sectorniveau volgt de besluitvorming van de individuele financiële inspecties.

3.1 Financiële analyse van sector

Een belangrijk component voor de besluitvorming is de financiële analyse van de jaarrekening. Hieronder worden op sectorniveau alle ratio's besproken die bij een inspectie bekeken worden, uitgebreid met enkele bijkomende ratio's.

In de tabellen is de eerste waarde het gemiddelde van de sector, de waarde tussen haakjes is de mediaan.⁴ Wanneer het verschil tussen de mediaan en het gemiddelde eerder beperkt is, impliceert dit een geringe spreiding van de individuele waarden.

3.1.1 Liquiditeit

	2011	2010	2009
Netto bedrijfskapitaal (in kEUR)	1.176 (917)	1.481 (897)	1.449 (978)
Current ratio	2,55 (2,23)	3,22 (2,81)	3,32 (3,40)

Het netto bedrijfskapitaal is een maat voor de financiering van de vaste activa. Een negatief netto bedrijfskapitaal duidt op een tekort aan langlopende financieringsmiddelen. De current ratio vergelijkt de beperkte vlottende activa met het vreemd vermogen op korte termijn. Algemeen wordt aangenomen dat een current ratio kleiner dan 1 duidt op liquiditeitsproblemen.

Er is financieel evenwicht op korte termijn want de beschikbare en gemakkelijk realiseerbare activa zijn groter dan het vreemd vermogen op korte termijn. Er is een liquiditeitsbuffer, een veiligheidsmarge, indien men deze activa niet tijdig of moeilijk zou kunnen realiseren.

Hoe groter de veiligheidsmarge is, hoe sterker de liquiditeitspositie. De liquiditeit is uitstekend maar vertoont over de beschouwde periode een licht dalende trend, die te wijten is aan de aanzienlijke investeringen in materiële vaste activa.

3.1.2 Solvabiliteit

	2011	2010	2009
Algemene graad van financiële onafhankelijkheid (%)	63% (64%)	63% (66%)	64% (69%)

De algemene graad van financiële onafhankelijkheid vergelijkt het eigen vermogen met het totale vermogen en is een indicator voor het financiële risico. Algemeen wordt aangenomen dat een algemene graad van financiële onafhankelijkheid van minimum 30 % als voldoende onafhankelijkheid van de schuldeisers geldt.

Het eigen vermogen is groter dan 30% van het totale vermogen m.a.w. het vreemd vermogen is kleiner dan 70% van de bezittingen. Hoe groter deze ratio is, hoe minder men afhankelijk is van door derden verstrekte middelen. De solvabiliteitssituatie is zeer gunstig en blijft over de beschouwde periode stabiel. Dit betekent dat het eigen vermogen in dezelfde mate toeneemt als de schulden aan derden.

⁴ Het **gemiddelde** is de totale waarde gedeeld door het aantal opgetelde getallen. Het gemiddelde kan ernstig beïnvloed worden door extreme hoge of lage waarden. De **mediaan** wordt bepaald door de getallen te ordenen van klein naar groot. Bij een oneven aantal getallen is de mediaan het middelste getal. Bij een even aantal is de mediaan het gemiddelde van de 2 middelste waarden. De mediaan geeft een genuanceerder beeld.

3.1.3 Rentabiliteit

	2011	2010	2009
Vereenvoudigde cashflow (in kEUR)	194 (143)	216 (170)	329 (281)
Cashflow - Schulden >1 jaar die binnen jaar vervallen (in kEUR)	159 (143)	171 (160)	314 (271)
Rendement op de bedrijfsopbrengsten (in %) (n=13) ⁵	2,7 (2,3)	3,1 (2,2)	5,6 (4,8)

De vereenvoudigde cashflow geeft een indicatie van de middelen die gegenereerd worden en bijgevolg ter beschikking komen om te investeren en/of om schulden af te betalen. Algemeen wordt aangenomen dat de vereenvoudigde cashflow minstens gelijk dient te zijn aan de schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen.

Het rendement op de bedrijfsopbrengsten geeft de winst (verlies) per 1 kEUR bedrijfsopbrengsten weer.

De vereenvoudigde cashflow is positief. Er worden middelen uit de werking gecreëerd. Deze middelen volstaan ruimschoots om de lange termijnschulden die binnen het jaar vervallen te financieren. Per 1.000 EUR bedrijfsopbrengsten wordt gemiddeld in 2011, 2010 en 2009 resp. 27 EUR, 31 EUR en 56 EUR winst gegenereerd.

Alle rentabiliteitsratio's zijn sterk maar vertonen een dalende trend, omdat de personeelskosten sterker stijgen dan de brutomarge over de beschouwde periode. De personeelskosten en het gemiddeld aantal VTE, vermeld in de sociale balans, hebben in 2010 een gelijkaardige evolutie maar in 2011 niet.

3.1.4 Andere ratio's

	2011	2010	2009
Brutomarge – Personeelskosten (in kEUR)	174 (152)	207 (153)	308 (265)

De ratio 'Brutomarge – Personeelskosten' geeft aan in welke mate de personeelskosten betaald kunnen worden vanuit de brutomarge. Indien groter dan 0 is, kunnen de personeelskosten betaald worden door de brutomarge.

De ratio 'Brutomarge – Personeelskosten' is goed, maar over de beschouwde boekjaren is er een dalende tendens.

⁵ Enkel beheersinstanties waarvoor voor de 3 boekjaren de bedrijfsopbrengsten gekend zijn, werden opgenomen in deze berekening.

	2011	2010	2009
Schulden m.b.t. belastingen, bezoldig. & soc. lasten t.o.v. Bezoldigingen, sociale lasten & pensioenen (in %)	14,49 (13,71)	14,81 (15,47)	15,05 (15,24)

De schulden met betrekking tot de belastingen, bezoldigingen en sociale lasten (45-groep) ten opzichte van de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (62-groep) geeft de verhouding tussen de openstaande personeelsschulden en de totale personeelskosten. Hoe hoger deze ratio is, hoe slechter.

Echter een te lage ratio kan er ook op wijzen dat er bijvoorbeeld geen voorziening voor vakantiegeld werd aangelegd en/of dat de openstaande schulden ten aanzien van de RSZ en bedrijfsvoorheffing onder een andere rubriek werden opgenomen.

De ratio 'Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten t.o.v. Bezoldigingen, sociale lasten & pensioenen' geeft een licht dalende trend weer.

	2011	2010	2009
Geldbeleggingen + Liquide middelen (in kEUR)	1.379 (1.172)	1.531 (1.028)	1.526 (1.106)
Eigen vermogen – Kapitaalsubsidies (in kEUR)	1.903 (1.468)	1.808 (1.386)	1.687 (1.289)
Geld versus Eigen inbreng (in %)	72% (80%)	85% (74%)	90% (86%)

De ratio 'Geldbeleggingen + Liquide middelen' is de som van alle bank- en zichtrekeningen, kasbons, beleggingsfondsen (al dan niet met kapitaalgarantie), kassen en andere (quasi-)cash waarden.

De ratio 'Eigen vermogen – Kapitaalsubsidies' is de som van de fondsen van de vereniging, herwaarderingsmeerwaarden, bestemde fondsen en overgedragen resultaat. Kortom dit omvat het beginvermogen bij de start vermeerderd (verminderd) met de overschotten (tekorten) van alle volgende boekjaren.

De ratio 'Geld versus Eigen inbreng' is de verhouding tussen de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen en tussen het eigen vermogen verminderd met de kapitaalsubsidies.

De ratio 'Geldbeleggingen + Liquide middelen' vertoont een dalende trend, terwijl de ratio 'Eigen vermogen – Kapitaalsubsidies' stijgend is.

De verhouding 'Geld versus Eigen inbreng' geeft een dalende trend. Een aantal beheersinstanties investeerden in 2011 fors in activa. Daarnaast blijkt dat van het totaal "Eigen vermogen - Kapitaalsubsidies" per 31/12/2011 ongeveer 72% wordt aangehouden in geldmiddelen.

3.2 Besluit inspecties financiële gezondheid

De inspecteur oordeelt over de financiële gezondheid en de continuïteit van de beheersinstantie op basis van de ratio-analyse maar ook op basis van de bevraging tijdens de inspectie, andere financiële documenten, de mogelijkheid om aan aangegane financiële verplichtingen te blijven voldoen, enz.. Hij peilt naar de financiële gezondheid - zowel in het verleden, het heden als de toekomst - en naar alle voorziene maatregelen en acties die de continuïteit van de dienstverlening (blijven) garanderen. Maar

de inspecteur laat zich niet in met het beheer van de beheersinstantie en stelt ook geen bijsturingacties voor.

Het inspectieverslag, volgens de nieuwe methodiek, bevat een besluit over de financiële gezondheid. Bij het formuleren van het besluit kan de inspecteur kiezen uit 5 generieke besluiten:

- Er blijken weinig tot geen financiële moeilijkheden.
- Er blijken beperkte financiële moeilijkheden.
- Er blijken financiële moeilijkheden.
- Er blijken ernstige financiële moeilijkheden.
- Er blijken zeer ernstige financiële moeilijkheden.

Tijdens de inspectieronde 2008 tot 2012 werd **voor 1 beheersinstantie** besloten dat er **beperkte financiële moeilijkheden** waren. Dit dossier wordt verder administratief opgevolgd. Voor de **14** andere beheersinstanties werd besloten dat er **weinig tot geen financiële moeilijkheden** waren en dat er gezien de huidige financiële toestand, op korte termijn en mits goed beheer, geen grote financiële moeilijkheden verwacht werden.

4 Subsidiebepalingen

In de overeenkomsten tussen het agentschap Zorg en Gezondheid en de individuele centra zijn er bepalingen over de aanwending van de subsidie-enveloppe en de reservevorming. De overeenkomsten voor de periode 2007-2009 en deze voor de periode 2010-2012 omvatten volgende subsidiebepalingen:

- Minimum 70% van de subsidie-enveloppe moet aangewend worden voor personeelskosten.
- Maximum 20% van de subsidie-enveloppe mag als reserve overgedragen worden.
- De gecumuleerde reserve, gegenereerd uit de jaarlijkse subsidie-enveloppe, mag niet meer bedragen dan deze jaarlijkse subsidie-enveloppe.

Daarnaast werd in een schrijven van 23/04/2009 vanuit Zorg en Gezondheid gesteld dat minimum 80% van de gecumuleerde reserve afkomstig is uit de enveloppe.

Tijdens elke inspectie, oude en nieuwe inspectiemethodiek, werden deze bepalingen getoetst. Er werden tijdens de inspecties **geen afwijkingen van de opgelegde percentages en maxima** vastgesteld. Omdat door de spreiding van deze inspectieronde over 5 jaren niet voor alle centra dezelfde boekjaren geïnspecteerd werden, werden voor deze nota de bepalingen ook berekend op basis van de jaarrekeningen 2011. Hieruit blijkt ook dat alle centra voldoen aan deze bepalingen.

De belangrijkste kosten zijn de personeelskosten. Bij zowat alle beheersinstanties bedroegen de **personeelskosten meer dan 80%** van de totale kosten.

Bij het nazicht van de personeelskosten werd vastgesteld dat de geldende loonbarema's consequent werden toegepast.

Voor de psychiaters in loondienst paste het merendeel van de centra een extra verloning toe. Dit kan een bijkomend percentage zijn op het toegepaste barema of een gedeelte van de geïnde honoraria. De toepassing en het percentage verschilden van beheersinstantie tot beheersinstantie.

In principe worden als basisberekening voor de reserves de bestemde fondsen samengevoegd met het overgedragen resultaat. Echter tijdens de inspecties ter plaatse werden een aantal **foutieve boekingen** vastgesteld met een **directe invloed op de reservevorming**: onterecht aangelegde voorzieningen voor risico's en kosten, het in rekening brengen van afschrijvingen op gratis verkregen activa, alsook overboekingen vanuit de bestemde fondsen en het overgedragen resultaat. Bij de individuele reserveberekeningen zal in de toekomst rekening gehouden worden met deze

vastgestelde onregelmatigheden. De reserves bedroegen, rekening houdend met deze correcties, op 31/12/2011 voor de volledige sector 32.650 kEUR of gemiddeld 1.633 kEUR per beheersinstantie. Conform het schrijven van Zorg en Gezondheid van 23/04/2009 kan gesteld worden dat minimum 80% van deze reserves afkomstig zijn uit de jaarlijkse subsidie-enveloppe van de Vlaamse overheid. Deze reserves (28.000 kEUR vóór correctie) werden aangehouden in 27.584 kEUR geldbeleggingen en liquide middelen. In 2009 bedroegen de reserves 28.330 kEUR.

5 Cliëntenbijdragen

Tijdens elke financiële inspectie werd de toepassing van de cliëntenbijdragen bevestigd. Omdat er geen eenduidige regelgeving bestaat, werden telkens de individueel toegepaste cliëntenbijdragen en bijbehorende procedures voor bepaling en inning besproken.

Gezien de ruime inspectieperiode (2008 – 2012) is een globale vergelijking van de sector niet mogelijk. Centra welke op datum van inspectie geen cliëntenbijdragen vroegen, kunnen ondertussen wel een bijdrage ingevoerd hebben. Andere centra kunnen hun cliëntenbijdragen en/of de bijbehorende procedures ondertussen gewijzigd hebben.

Toch zijn er met betrekking tot de toepassing van de cliëntenbijdragen enkele vaststellingen mogelijk:

- Er werden **grote onderlinge verschillen** vastgesteld in de toegepaste **procedure**. Slechts tussen een aantal centra waren er afspraken over de cliëntenbijdragen. Deze centra pasten een gelijkaardige procedure en dezelfde bijdragen toe.
- Daarnaast voorzagen **alle** centra een **verlaagd tarief** voor personen of gezinnen met een minder goede financiële situatie en/of voor bepaalde categorieën (bv. WIGW, omnio-statuuut, ...).
- Er werd **niet steeds** een **bewijs van betaling** afgeleverd aan de cliënten.
- Alle centra pasten voor consultaties bij de psychiaters in loondienst het **systeem van derde betaler** toe. Ook **psychiaters**, werkzaam op zelfstandige basis, werden **aangespoord** dit systeem toe te passen. Een aantal centra voorzagen in bepaalde situaties een **verminderd remgeld**.

6 Interne organisatie

Een vast onderwerp tijdens elke financiële inspectie is de interne organisatie van de boekhouding, begroting, aankoopbeleid, betalingsbevoegdheid en interne controle. Tussen de beheersinstanties **onderling** werden **grote verschillen** vastgesteld.

Een aantal beheersinstanties hadden een duidelijke functiescheiding met voor alle belangrijke bevoegdheden en handelingen een uitgeschreven procedure. Tevens waren er een aantal interne controlemechanismen ingebouwd.

Bij andere beheersinstanties kon deze functiescheiding slechts in mindere mate vastgesteld worden. De meeste bevoegdheden waren hier slechts bij 1 of bij een paar personen gecentraliseerd. De interne controle was hier dan ook veel beperkter.

7 Algemene conclusie

Tijdens de inspecties werden er geen ernstige aanwijzingen van onrechtmatige besteding of afwendingsmiddelen vastgesteld. Bij de 15 inspecties, volgens de nieuwe inspectiemethodiek, werden er wel enkele onregelmatigheden vastgesteld. De voornaamste zijn:

- Het rekeningenstelsel van de vzw-wet werd niet consequent toegepast.
- De voorzieningen voor risico's en kosten hadden het karakter van bestemde fondsen.
- De afschrijvingen op gratis verkregen activa werden ten laste van de Vlaamse overheid aangerekend.
- De bestemde fondsen werden overgeheveld naar de rubriek permanente financiering.

Niet steeds waren deze vaststellingen voldoende significant op de totaliteit van de jaarrekening.

Echter bij 4 van de 15 beheersinstanties werd wel geconcludeerd dat de jaarrekening met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd moet worden.

Voor 1 van de 15 beheersinstanties werd besloten dat er beperkte financiële moeilijkheden waren. Bij de 14 andere werden er weinig tot geen financiële moeilijkheden vastgesteld.

De totale bezittingen waren op 31/12/2011, in vergelijking met 31/12/2009, met 33% toegenomen. Er werd aanzienlijk geïnvesteerd in materiële vaste activa. De winst verminderde voornamelijk door een grotere toename van de personeelskosten dan de stijging van de brutomarge. De personeelskosten en het gemiddeld aantal VTE, vermeld in de sociale balans, hadden in 2010 een gelijkaardige evolutie maar in 2011 niet.

Betreffende de subsidiebepalingen werden er geen afwijkingen van de opgelegde percentages en maxima vastgesteld. Bij zowat alle beheersinstanties bedroegen de personeelskosten meer dan 80% van de totale kosten. Er werden aanzienlijke reserves aangehouden maar geen enkel centrum overschreed het voorziene maximum. Er werden echter soms foutieve boekingen vastgesteld met een directe invloed op de reservevorming. Voor de volledige sector bedroegen de reserves, na correctie van deze foutieve boekingen, 32.650 kEUR op 31/12/2011 of gemiddeld 1.633 kEUR per beheersinstantie. Deze reserves werden voor 27.584 kEUR aangehouden in geldbeleggingen en liquide middelen.

Betreffende de cliëntenbijdrage pasten de centra onderling sterk verschillende procedures toe, met uitzondering van een aantal centra. Nieuwe regelgeving zou hieraan tegemoet kunnen komen. Alle centra pasten voor consultaties bij de psychiaters in loondienst het derdebetalerssysteem toe. Ook betreffende de interne organisatie waren er grote onderlinge verschillen.

Colofon

Verantwoordelijke uitgever

Marc Morris
Administrateur-generaal
Zorginspectie Koning Albert II-laan 35, bus 31
1030 Brussel

Depotnummer

D/2012/3241/290